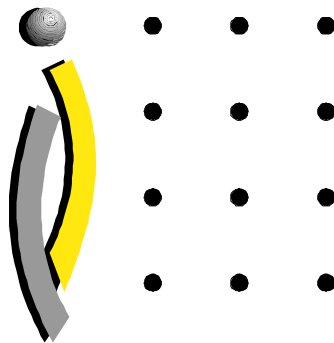

**POROČILO O SPREMLJANJU
IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV SREDNJEGA
STROKOVNEGA OZ. TEHNIŠKEGA
IZOBRAŽEVANJA**

(začetek izvajanja v šolskem letu 1999/2000)

Center RS za poklicno izobraževanje,
Ljubljana, november 2003

Ljubljana, november 2003

Nosilec:

Center RS za poklicno izobraževanje

Avtorica in tehnična urednica:

Barbara Božič

Statistična obdelava podatkov:

Barbara Božič

Andreja Čater

VSEBINA:

I	UVOD	3
II	METODOLOGIJA SPREMLJANJA	5
1	Izhodišča in cilji spremljanja	5
2	Predmet spremljanja	6
3	Instrumenti in postopki spremljanja	7
4	Časovni načrt spremljanja	7
III	UGOTOVITVE IN INTERPRETACIJA SPREMLJANJA	10
5.	Vpis v izobraževalne programe	10
6.	Ocena izpeljave prenove izobraževalnih programov	12
7.	Ocena vsebine in zgradbe predmetnikov	14
7.1	Predmetniki v celoti	14
7.2	Posamezni predmeti	17
7.2.1	Zastopanost (razporeditev, število ur) posameznih predmetov	17
8.	Ocena predmetnih katalogov znanj	18
8.1	Globalna ocena ciljev in vsebin katalogov znanj	19
8.2	Zahtevnost, obsežnost, aktualnost katalogov znanj	20
8.3	Uresničitev zahtev katalogov znanj	22
9.	Ocena pogojev za uresničitev katalogov znanj	22
9.1	Učbeniki	22
9.2	Prostor, oprema, učni pripomočki	23
10.	Ocena izpeljave izobraževalnega procesa	24
10.1	Priprave na pouk	24
10.1.1	Viri	24
10.1.2	Metode učenja in poučevanja	24
11.	Ocena izobraževanja in strokovnega spopolnjevanja učiteljev	27
12.	Ocena dijakov o izobraževalnih programih	29
12.1	Zahtevnost	29
12.2	Obremenjenost dijakov	29
12.3	Odnosi, delo v razredih	31

12.4	Delovna praksa	32
12.5	Priprava na poklicno maturo	33
13.	Učni uspeh dijakov	35
14.	Nadaljnja pot diplomantov	36
IV	SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI	37
V	LITERATURA	41

I UVOD

Na Centru RS za poklicno izobraževanje (v nadaljevanju besedila: CPI) nadaljujemo s spremljanjem uvajanja novih oz. prenovljenih izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja.

V pričujočem poročilu predstavljamo izide in ugotovitve spremljanja enajstih prenovljenih programov srednjega strokovnega oz. tehniškega izobraževanja, na novo vpeljanih v šolskem letu 1999/2000. To so:

- Gozdarski tehnik;
- Kemijski tehnik;
- Kozmetični tehnik;
- Laboratorijski tehnik;
- Lesarski tehnik;
- Rudarski tehnik;
- Tehnik zdravstvene nege;
- Tehnik zdravstvene nege (SI);
- Veterinarski tehnik;
- Živilski tehnik;
- Ekonomski tehnik (eksperimentalna izvedba na 4 šolah).

Namen spremljanja je ugotoviti ustreznost in učinkovitost prve izvedbe navedenih programov, ter predlagati morebitne dopolnitve ali spremembe.

K sodelovanju smo pritegnili srednje strokovne šole, njihove ravnateljce oz. ravnateljice, učitelje in prvo generacijo dijakov, ter s pomočjo anketnih vprašalnikov pridobili njihova mnenja in ocene.

II METODOLOGIJA SPREMLJANJA

1. Izhodišča in cilji spremljanja

Pri načrtovanju spremljanja smo izhajali iz različnih dokumentov, predvsem Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja (v nadaljevanju besedila: Izhodišča), kjer so opredeljeni cilji, vrednote in strategija kurikularne prenove.

Usmerili smo se predvsem v bistvene novosti oz. spremembe v programih ter odražanju le-teh v delovanju šol.

Osnovni cilji spremljanja so pridobiti in ugotoviti:

- Oceno izpeljave prenove izobraževalnih programov;
- Ustreznost predmetnikov v celoti, posameznih sestavin predmetnikov in razmerij med njimi;
- Ustreznost predmetnih katalogov znanj in uresničitev njihovih zahtev;
- Ustreznost razmer oz. pogojev za uresničitev katalogov znanj;
- Ustreznost izpeljave izobraževalnega procesa;
- Oceno izobraževanja in strokovnega spopolnjevanja učiteljev;
- Oceno dijakov o izobraževalnih programih;
- Učno uspešnost dijakov;
- Poklicne oz. izobraževalne namere dijakov;

ter

- Izdelati načrt za implementacijo ugotovitev.

2. Predmet spremljanja

V skladu s posameznimi cilji spremljanja smo določili glavna področja oz. predmet spremljanja.

Ta so:

1. Vpis v izobraževalne programe;
2. Prenova izobraževalnih programov:
  - potek izpeljave prenove;
  - priprave učiteljev;
3. Vsebina, zgradba predmetnikov:
  - predmetniki kot celota;
  - razmerje in povezanost med posameznimi sestavinami predmetnikov;
  - položaj, razporeditev posameznih predmetov;
  - obremenitev dijakov;
4. Predmetni katalogi znanj:
  - delitev ciljev;
  - obsežnost, težavnost, sodobnost in aktualnost;
  - uresničitev zahtev;
  - predlogi za spremembo;
  - pogoji za uresničevanje (učbeniki, prostor, oprema, učni pripomočki);
5. Izobraževalni proces:
  - priprave na pouk, viri;
  - metode, oblike učenja in poučevanja;
  - šolska klima;
6. Poklicna matura:
  - priprave dijakov;
7. Učni uspeh;
8. Izobraževanje, strokovno spopolnjevanje učiteljev
9. Izobraževalne oz. poklicne namere dijakov.

3. Instrumenti in postopki spremljanja

Spremljava je bila opravljena s pomočjo na CPI oblikovanim inštrumentarijem.

Najprej smo analizirali izobraževalne programe in dokumentacijo ter drugo literaturo. Nadalje smo pripravili anketne vprašalnike za:

- Ravnatelje;
- Učitelje splošnoizobraževalnih predmetov;
- Učitelje strokovno-teoretičnih predmetov;
- Učitelje praktičnega pouka;

ter

- Dijake.

Vprašalnike smo poslali vzorcu šol, ki so v šolskem letu 1999/2000 začele z izvajanjem uvodoma navedenih programov srednjega strokovnega izobraževanja.

Izpolnjene vprašalnike smo obdelali s statističnim programskim paketom SPSS. Za analizo podatkov smo uporabili različne statistične metode in oblikovali različne parametre.

4. Časovni načrt spremljanja

Načrtovali in oblikovali smo dve fazi spremljanja :

1. Med izvajanjem prvega letnika in
2. Med izvajanjem četrtega letnika oz. ob koncu izobraževanja.

Med potekom prvega letnika smo načrtovali in izvedli naslednje naloge:

- Zbiranje dokumentacije;
- Priprava evalvacijskega inštrumentarija;
- Izvedba anketnih vprašalnikov za ravnatelje;
- Izvedba anketnih vprašalnikov za učitelje vseh predmetov.

Med potekom četrtega letnika oz. ob zaključku izobraževanja smo izpeljali še naslednje:

- Priprava evalvacijskega inštrumentarija;
- Izvedba anketnih vprašalnikov za ravnatelje;
- Izvedba anketnih vprašalnikov za učitelje strokovno-teoretičnih predmetov in praktičnega pouka;
- Izvedba anketnih vprašalnikov za dijake;
- Zaključno poročilo.

Spremljanje je potekalo po predvidenem načrtu.

Preglednica 1: Opravljeno anketiranje po šolah in programih (1. faza)

Izobraževalni program	Šola	Število izpolnjenih anketnih vprašalnikov	
		Učitelji	Ravnatelji
Gozdarski tehnik	Srednja gozdarska, lesarska šola Postojna	11	1
Kemijski tehnik	ŠC NM, Zdravstvena, poklicna ter tehniška kemijska šola	8	1
	Gimnazija in srednja kemijska šola Ruše	10	1
	ŠC LJ, Srednja kemijska šola	2	1
	ŠC CE, Poklicna in tehniška elektro in kemijska šola	11	1
Kozmetični tehnik	Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo, LJ	13	1
Laboratorijski tehnik	Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo, LJ	10	1
Lesarski tehnik	Srednja lesarska šola Škofja loka	8	1
	Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna	10	1
Rudarski tehnik	ŠC Velenje, Poklicna in tehniška rudarska šola	12	1
Tehnik zdravstvene nege	ŠC NM, Strokovna zdravstvena in poklicna ter tehniška kemijska šola	9	1
	Srednja zdravstvena šola CE	12	1
	Srednja zdravstvena šola MS	9	1
	Srednja šola Jesenice	20	1
	Srednja zdravstvena šola LJ	11	1
	Srednja zdravstvena šola Juga Polak MB	15	1
	ŠC Slovenj Gradec Srednja strokovna zdravstvena šola	10	1
Tehnik zdravstvene nege (SI)	Srednja zdravstvena šola Piran	9	1
Veterinarski tehnik	Srednja agroživilska šola LJ	-	1
Živilski tehnik	Srednja agroživilska šola LJ	11	1
	Živilska šola MB Poklicna in tehniška šola	14	1
Ekonomski tehnik	Srednja šola Slovenska Bistrica	11	1

	Ekonomska šola LJ	6	-
	Srednja ekonomska šola Novo mesto	13	1
	Gimnazija Kočevje	10	1
SKUPAJ		255	24

Preglednica 2: Opravljeno anketiranje po šolah in programih (2. faza)

<i>Izobraževalni program</i>	<i>Šola</i>	<i>Število izpolnjenih anketnih vprašalnikov</i>		
		<i>Učitelji</i>	<i>Ravnatelji</i>	<i>Dijaki</i>
Gozdarski tehnik	Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna	8	1	13
Kemijski tehnik	Gimnazija in srednja kemijska šola Ruše	-	-	9
	ŠC LJ, Srednja kemijska šola	-	-	-
Kozmetični tehnik	Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo LJ	14	1	32
Laboratorijski tehnik	Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo LJ	5	1	24
Lesarski tehnik	ŠC LJ, Srednja lesarska šola	8	1	20
	Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna	6	1	15
Rudarski tehnik	ŠC Velenje, Poklicna in tehniška rudarska šola	7	1	10
Tehnik zdravstvene nege	Srednja zdravstvena šola LJ	11	1	31
	ŠC NG, Poklicna in srednja strokovna zdravstvena šola	7	1	26
Veterinarski tehnik	Srednja agroživilska šola LJ	10	1	23
Živilski tehnik	Srednja agroživilska šola LJ	5	-	20
	Srednja biotehniška šola KR	3	1	18
Ekonomski tehnik	Srednja šola Slovenska bistrica	9	1	31
	Gimnazija Kočevje	11	1	20
SKUPAJ		104	12	292

Kot že rečeno, smo ankete opravili v dveh fazah oz. dveh delih. Med prvim letom izvajanja programov je bil odziv šol, njihovih ravnateljev oz. ravnateljic in učiteljev pri izpolnjevanju vprašalnikov večji kot ob koncu, ko je prva generacija dijakov zaključila izobraževanje.

Izpolnjene vprašalnike nam je v prvem delu vrnilo 25 šol (24 ravnateljev oz. ravnateljic in 255 učiteljev, od tega 175 učiteljev splošnoizobraževalnih predmetov, 63 učiteljev strokovno-teoretičnih predmetov ter 17 učiteljev praktičnega pouka).

V drugem delu je ankete izpolnilo 15 šol. Od tega 12 ravnateljev oz. ravnateljic, 104 učitelji (80 učiteljev strokovno-teoretičnih predmetov, 18 učiteljev praktičnega pouka, 2 učitelja splošnoizobraževalnih¹ predmetov in 4 učitelji, ki imena predmeta, ki ga poučujejo niso navedli), ter 292 dijakov zadnjega, 4. letnika.

III UGOTOVITVE IN INTERPRETACIJA SPREMLJANJA

5. Vpis v izobraževalne programe

V prenovljene programe srednjega strokovnega izobraževanja se je v šolskem letu 1999/2000 vpisalo 4186 dijakov. Razporejeni so bili v 138 oddelkov, kar je v povprečju 30 dijakov na oddelek.

Preglednica 3: Število dijakov po letnikih za generacijo 1999/2000²

<i>Izobraževalni program</i>	<i>1. letnik (šol.l.99/00)</i>	<i>2. letnik (šol.l.00/01)</i>	<i>3. letnik (šol.l.01/02)</i>	<i>4. letnik (šol.l.02/03)</i>
Gozdarski tehnik	29	24	16	19
Kemijski tehnik	138	127	127	117
Kozmetični tehnik	91	79	73	70
Laboratorijski tehnik	32	30	30	26
Lesarski tehnik	117	124	114	110
Rudarski tehnik	18	19	16	13
Tehnik zdravstvene nege	1044	997	947	899
Tehnik zdravstvene nege (SI)	57	49	43	43
Veterinarski tehnik	69	57	52	47
Živilski tehnik	73	90	82	76
Ekonomski tehnik	2518	2352	2243	2120
SKUPAJ	4186	3948	3743	3540

¹ Anketne vprašalnike učiteljem splošnoizobraževalnih predmetov nismo poslali, verjetno je prišlo do pomote.

² Podatki Ministrstva za šolstvo, znanost in šport

Na podlagi podatkov o vpisu prve generacije je razvidno, da se je število dijakov od 1. do 4. letnika zmanjšalo za 646 oz. za 15,4 %. Za navedeni odstotek dijakov podatkov o tem, kaj se je tekom njihovega šolanja zgodilo, da niso napredovali v zadnji, zaključni letnik, nimamo. Predvidevamo lahko, da so se nekateri izmed njih prepisali v druge izobraževalne programe (morebiti manj zahtevne ali z drugačno strokovno usmeritvijo) ali druge šole, lahko da so ponavljali enega izmed letnikov, ali pa so iz procesa rednega izobraževanja izstopili oz. izpadli.

Naj za ilustracijo in primerjavo navedemo še podatke o številu vpisanih dijakov v prve letnike istih programov v naslednjih šolskih letih; v šolskem letu 2000/2001, 2001/2002 in v letu 2002/2003.

Preglednica 4: Vpis v 1. letnik (1999/2000, 2000/01, 2001/2002, 2002/2003)

<i>Izobraževalni program</i>	<i>Generacija 99/00, 1.letnik</i>	<i>Generacija 00/01, 1.letnik</i>	<i>Generacija 01/02, 1.letnik</i>	<i>Generacija 02/03, 1.letnik</i>
Gozdarski tehnik	29	38	30	38
Kemijski tehnik	138	145	145	128
Kozmetični tehnik	91	60	59	89
Laboratorijski tehnik	32	31	29	30
Lesarski tehnik	117	130	114	113
Rudarski tehnik	18	11	17	10
Tehnik zdravstvene nege	1044	1021	1025	1066
Tehnik zdravstvene nege (SI)	57	56	52	64
Veterinarski tehnik	69	65	62	94
Živilski tehnik	73	88	84	75
Ekonomski tehnik	2518	2742	2732	2786
SKUPAJ	4186	4387	4349	4493

Vpis v programe srednjega strokovnega izobraževanja se je v zadnjih štirih šolskih letih (po letu 1999/2000) vseskozi povečeval.

Vpis dijakov se povečuje v programu Veterinarski tehnik, rahel padec vpisa dijakov opazamo na področju rudarstva.

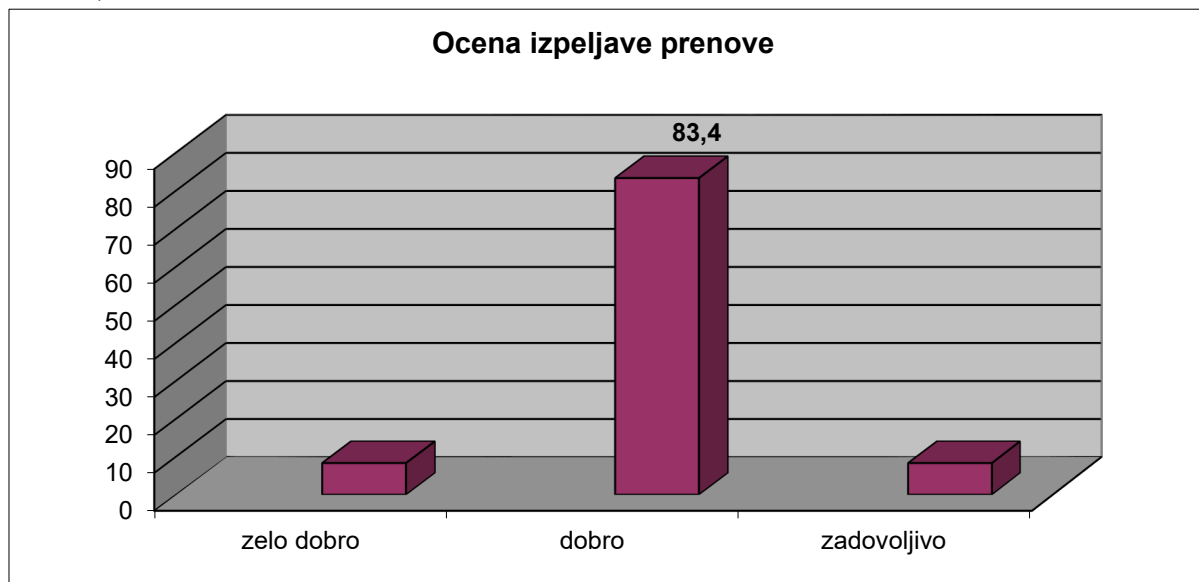
Zanimanje dijakov za ostale izobraževalne programe je skozi zadnja leta bolj ali manj enako.

6. Ocena izpeljave prenove izobraževalnih programov

Z novo šolsko zakonodajo ter Izhodišči smo postavili temelje oz. podlago za programsko prenovu poklicnega in strokovnega izobraževanja. Zastavili smo različne cilje³, kateri na eni strani terjajo prilagajanje programov novim razvojnim trendom in njihovo vsebinsko posodobitev, na drugi strani pa izhajajo iz usklajevanja razvoja poklicnega izobraževanja z novimi družbenimi in ekonomskimi pogoji razvoja naše države.

V letu 1999/2000 so srednje strokovne šole začele z izvajanjem enajstih prenovljenih programov, zato smo ravnatelje šol⁴, povprašali po oceni izpeljave prenove, o problemih, ki so se ob tem porajali, o načinih informiranja učiteljev ter njihovih pripravah na novosti v izobraževalnih programih.

Slika 1: Kako bi ocenili izpeljavo prenove izobraževalnega programa? (ocena ravnateljev; N= 12)

Ravnatelji so v velikem številu oz. odstotku (83,4 %) z izpeljavo prenove zadovoljni in pravijo, da je potekala dobro, kot zelo dobro jo ocenjuje 8,3 % ravnateljev, enak delež (8,3 %) pa kot zadovoljivo.

Kot najtežji problem izpeljave so posamezni ravnatelji izpostavili naslednje:

Gozdarski tehnik: umestitev praktičnega pouka v šolski teden,

Ekonomski tehnik: uskladitev kadrovskih pogojev za učitelje praktičnega pouka, umestitev delovne prakse v šolsko leto,

Veterinarski tehnik, Lesarski tehnik, Kozmetični tehnik: uskladitev organizacije in izvedbe delovne prakse.

Organizacija, umestitev in izvedba praktičnega izobraževanja v programih je zahtevala največ usklajevanja. Šole poudarjajo, da bi želele temu delu izobraževanja nameniti večji obseg, saj

³ Glej Izhodišča... (1997)

⁴ Šol, ki so bile zajete v vzorec

realno delovno okolje dijakom zagotavlja ugodnejša izkustva in samopotrditve v poklicnem učenju.

Šole so pri uvajanju prenovljenih programov sodelovale tudi s CPI, z njegovimi svetovalci oz. vodji področnih skupin. Skupno delo na različnih področjih označujejo kot zelo korektno, uspešno in predvsem pomembno za obe strani.

Informiranje in seznanjanje učiteljev o novostih prenovljenih programov oz. njihova priprava na vpeljevanje novosti so potekali dobro in uspešno, navajajo ravnatelji. Iz podatkov, prikazanih v preglednici 5 je razvidno, da so učitelji največ informacij pridobili v okviru študijskih skupin (25,7 %) ter pri individualnem študiju različnih gradiv (20 %). Sledi informiranje na različnih izobraževanjih in spopolnjevanjih (18,8 %) ter pomoč in podpora svetovalcev CPI (18,8 %). Pomemben vir informacij vidijo ravnatelji tudi pri izmenjavi izkušenj z drugimi učitelji, drugimi šolami ter pri delu v okviru strokovnih aktivov.

Preglednica 5: Na kakšen način je potekalo informiranje učiteljev o novostih prenovljenega programa? (ravnatelji; N= 12)

<i>Informiranje učiteljev</i>	<i>Delež v %</i>
Študijske skupine	25,7
Na izobraževanju, spopolnjevanju	18,8
S podporo svetovalcev CPI	18,8
Individualni študij gradiv	20
Drugo: - izmenjava izkušenj z drugimi učitelji, šolami - strokovni aktivni	16,7

Odgovori učiteljev so o pripravi na vpeljevanje novih programov oz. načinih informiranja o novostih prenovljenih programov podobni (preglednica 6).

Preglednica 6: Kako ste se pripravljali na vpeljevanje novega izobraževalnega programa? (učitelji; N= 104)

<i>Priprava učiteljev</i>	<i>Delež v %</i>
Študijske skupine	33,6
Na izobraževanju, spopolnjevanju	23
S podporo svetovalcev CPI	14,3
Individualni študij gradiv	23,8
Drugo: - izmenjava izkušenj z drugimi učitelji, šolami - strokovni aktivni	5,3

Na prvo mesto so učitelji postavili priprave v okviru študijskih skupin (33,6 %) sledi individualni študij gradiv (23,8 %) ter priprave v programih izobraževanja in spolnjenja (23 %).

Odgovori kažejo, da je bila izpeljava prenove izobraževalnih programov uspešna in strokovna. Najintenzivnejše delo je potekalo v študijskih skupinah, okviru strokovnega spolnjenja ter s podporo in svetovalnim delom svetovalcev CPI.

7. Ocena vsebine in zgradbe predmetnikov

Programi srednjega strokovnega izobraževanja se pripravljajo za 4- letno izobraževanje. Na eni strani omogočajo poklicno usposobljenost, na drugi strani pa ustrezno pripravo za nadaljnji študij v programih višjega in visokega strokovnega izobraževanja. Predmetniki so sestavljeni iz štirih vsebinskih sklopov in sicer:

- splošnoizobraževalnih predmetov, ki zagotavljajo minimalni skupni splošno izobrazbeni standard tehničnih oz. strokovnih šol;
- strokovno-teoretičnih predmetov;
- praktičnega izobraževanja;
- interesnih dejavnosti.

Praktično izobraževanje vključuje praktični pouk v šoli, v nekaterih programih še delovno prakso.

Ravnatelje in učitelje smo prosili za splošno oceno predmetnikov, učitelje še za oceno posameznih elementov predmetnika.

7.1 Predmetniki v celoti

Ocena predmetnikov temelji na podlagi:

- primerjave z predhodnimi predmetniki;
- ustreznosti sprotnim in razvojnim potrebam poklicev;
- zastopanosti različnih vrst znanja, ki jih terja moderni razvoj;
- ustreznosti obsega, razmerja in povezanosti posameznih skupin predmetov.

Preglednica 7: Ocena predmetnika v celoti (ocena ravnateljev; N= 24, ocena učiteljev; N= 255)

<i>Kaj menite o predmetniku kot celoti?</i>	<i>Se ne strinjam</i>		<i>Deloma se strinjam</i>		<i>Se strinjam</i>	
	<i>Ravnatelji (delež v %)</i>	<i>Učitelji (delež v %)</i>	<i>Ravnatelji (delež v %)</i>	<i>Učitelji (delež v %)</i>	<i>Ravnatelji (delež v %)</i>	<i>Učitelji (delež v %)</i>
Dosedanji predmetnik je bil ustrežnejši	76,2	72,6	14,3	15,3	9,5	12,1
Predmetnik v globalu ustreza potrebam poklica	8,7	6	8,7	32,8	82,6	61,2

Predmetnik je preveč naravnani na trenutne poklicne potrebe	70,8	67,6	29,2	26,7	-	5,8
Več naj bi bilo znanja o podjetništvu	39,8	44	34,8	33,3	25,4	22,7
Več naj bi bilo znanja o ekologiji	20,8	12,5	41,7	45,1	37,5	42,4
Več naj bi bilo znanja iz varovanja zdravja in varnosti pri delu	29,2	17	26,7	44,6	44,1	38,4

Velik del ravnateljev (76,2 %) in učiteljev (72,6 %) je dokaj enoten v oceni, da so predmetniki prenovljenih programov ustrežnejši, kot so bili predmetniki predhodnih programov.

Predmetniki v globalu ustrezajo potrebam poklicev, ocenjujejo oboji (z izjavo se strinja 82,6 % ravnateljev in 61,2 % učiteljev). Menijo, da enakovredno upoštevajo tako trenutne poklicne potrebe, kot tudi razvojna gibanja ter vizije.

Naslednji vidik ocene se nanaša na zastopanost modernih znanj v predmetnikih. Dokaj veliko skladnost med ravnatelji in učitelji različnih programov zaznavamo v oceni, da bi bilo dobrodošlo več znanj iz ekologije, varnosti pri delu in varovanja zdravja, medtem ko so vsebine podjetništva v predmetnikih ustrezno zastopane.

Ocena predmetnikov zajema še obseg oz. razmerje in povezanost posameznih skupin predmetov. Ocena in mnenja, ki smo jih zbrali, predstavljamo v preglednicah 8, 9 in 10.

Preglednica 8: Ocena obsega skupin predmetov (ocena učiteljev; N= 104)

<i>Kako ocenjujete obseg skupin predmetov v predmetniku?</i>	<i>Premajhen obseg (delež v %)</i>	<i>Ustrezen obseg (delež v %)</i>	<i>Prevelik obseg (delež v %)</i>
Splošnoizobraževalni predmeti	8	82,8	9,2
Strokovno-teoretični predmeti	12,6	87,4	-
Praktični pouk	18,5	80,1	1,4
Delovna praksa	20,7	77,4	1,9

Ne glede na izobraževalni program se učitelji v velikem odstotku z obsegom oz. zastopanostjo splošnoizobraževalnih (82,8 %) in strokovno-teoretičnih predmetov (87,4 %) strinjajo, obseg praktičnega izobraževanja, predvsem praktičnega izobraževanja v delovnem procesu pa se približno 23 odstotkom vprašanih zdi neustrezen. Neustreznost v večini opredeljujejo z premajhnim številom ur, ki so temu delu izobraževanja namenjene.

Premajhen obseg praktičnega pouka izpostavljajo učitelji naslednjih programov: Gozdarski tehnik, Lesarski tehnik, Rudarski tehnik, Tehnik zdravstvene nege in učitelji programa Veterinarski tehnik.

Premajhen obseg delovne prakse v programih pa navajajo učitelji programa Lesarski tehnik, Veterinarski tehnik in Ekonomski tehnik.

Za splošno oceno razmerja med teoretičnim in praktičnim izobraževanjem v programih smo prosili tudi dijake.

Preglednica 9: Razmerje med teorijo in praktičnim delom v programu (ocena dijakov; N=292)

<i>Kako ocenjuješ razmerje med teorijo in praktičnim delom v programu?</i>	<i>Delež v %</i>
Ustrezno	32
Preveč je teorije in premalo prakse	64,9
Preveč je prakse in premalo teorije	3,1

64,9 % vprašanih dijakov pravi, da je v programih preveč teoretičnega in premalo praktičnega izobraževanja. To so predvsem dijaki, ki se izobražujejo za poklic veterinarskega tehnika, ekonomskega tehnika, lesarskega tehnika in laboratorijskega tehnika.

Njihove ocene se skladajo z ocenami njihovih učiteljev, kateri premajhen obseg praktičnega izobraževanja ravno tako izpostavljajo.

Preglednica 10: Povezanost med teoretičnim in praktičnim izobraževanjem v programih (ocena učiteljev; N= 104)

<i>Kako ocenjujete povezanost med teoretičnim in praktičnim izobraževanjem?</i>	<i>Delež v %</i>
Neustrezno	1
Delno ustrezno	13,9
Ustrezno	85,1

Kljub nekaterim ocenam, da je praktičnemu izobraževanju namenjen premajhen obseg⁵ se načelo povezanosti in prepletenosti vseh vrst znanja, zapisano v Izhodiščih⁶, po mnenju 85,1 % učiteljev izraža v večini prenovljenih programov. 15 % učiteljev je nasprotnega mnenja. Neustrezno oz. delno ustrezno povezanost med teoretičnim in praktičnim izobraževanjem učitelji v programih Veterinarski tehnik, Ekonomski tehnik, Tehnik zdravstvene nege, utemljujejo s slabo vsebinsko povezanostjo (npr. vsebine se ponavljajo, čas obravnave določene vsebine ni usklajen) in slabo medsebojno povezanostjo učiteljev posameznih predmetov.

⁵ Glej preglednico 8

⁶ Glej Izhodišča... (1997)

7.2 Posamezni predmeti

7.2.1 Zastopanost (razporeditev, število ur) posameznih predmetov

Učitelji so ocenjevali položaj svojega predmeta v predmetniku, glede na poklic, za katerega program izobražuje. Podali so mnenja o razporeditvi predmeta po letnikih, o številu ur, ki so predmetu glede na obsežnost vsebin in zahtevnost ciljev namenjene skozi celoten program.

Preglednica 11: Zastopanost predmeta v predmetniku (ocena učiteljev; N= 104)

<i>Kako ocenjujete zastopanost predmeta v celotnem programu glede na poklic, za katerega program izobražuje?</i>	<i>Delež v %</i>
Premajhna zastopanost	12,5
Ustrezna zastopanost	87,5
Prevelika zastopanost	-

Najvišji delež učiteljev (87,5 %) ocenjuje, da je njihov predmet, glede pomembnosti za poklicno usposobitev dijakov, v predmetniku ustrezno zastopan. 12,5 % učiteljev ocenjuje, predvsem so to učitelji praktičnega pouka, da bi moral biti predmet v programu zastopan bolj obširno.

Tudi razporeditev predmeta po letnikih (preglednica 12) je večji del učiteljev (81,5 %) ocenilo kot ustrezno, 18,5 % pa kot delno ustrezno oz. neustrezno.

Preglednica 12: Razporeditev predmeta po letnikih (ocena učiteljev; N= 104)

<i>Kako ocenjujete razporeditev predmeta po letnikih?</i>	<i>Delež v %</i>
Neustrezno	4,9
Delno ustrezno	13,6
Ustrezno	81,5

Odstotek razlogov za oceno ni utemeljil, niti predlagal lastnih predlogov za razporeditev predmeta, z izjemo:

Rudarski tehnik:

- Podjetništvo; učitelj bi želel število ur predmeta razporediti v več letnikov (sedaj se poučuje samo v 4. letniku)

Preglednica 13: Število ur za posamezni predmet glede na zahtevnost ciljev in obsežnost vsebin (ocena učiteljev; N= 104)

<i>Glede na cilje in vsebine, je število ur za predmet v celotnem programu:</i>	<i>Delež v %</i>
Premajhno	21,2
Ustrezno	77,9
Preveliko	1

Blizu 80 % učiteljev ocenjuje, da je njihovemu predmetu v celotnem programu, glede na cilje in vsebine, namenjenih zadostno število ur. 21,2 % meni, da je število ur premajhno. To so učitelji naslednjih programov in predmetov:

Gozdarski tehnik:

- pridobivanje gozdnih proizvodov,

Kozmetični tehnik:

- teorija kozmetičnih postopkov,

Lesarski tehnik:

- konstrukcije,
- stroji in naprave,

Rudarski tehnik:

- podjetništvo,
- rudarska merjenja,

Tehnik zdravstvene nege:

- zdravstvena nega in prva pomoč,

Ekonomski tehnik:

- gospodarsko poslovanje,
- ekonomika.

8. Ocena predmetnih katalogov znanj

Izhodišča opredeljujejo načrtovanje globalnih vsebinsko-didaktičnih ciljev v predmetnih katalogih znanj. Cilji so strukturirani v tri sklope⁷:

- informativne cilje (pridobivanje ustreznega teoretskega znanja);
- formativne cilje (razvijanje praktične in strokovne poklicne kompetence, razvijanje sposobnosti za reševanje praktičnih problemov itd.);
- socializacijske cilje (oblikovanje strokovne in poklicne identitete, razvijanje komunikacijskih kompetenc itd).

Cilji morajo biti jasno določeni, da jih je mogoče razumeti čimbolj enopomensko, ter realno uresničljivi. Učitelji imajo na ta način večjo avtonomijo pri izpeljavi predmeta, pri izboru ustreznih vsebin in metod pouka.

---

⁷ Izhodišča... (1997)

Učitelji različnih predmetov delitev na informativne, formativne ter socializacijske cilje v veliki večini (87,3 %) ocenjujejo kot ustrezno. Tovrstna delitev oz. določanje ciljev je dodajajo, dobra orientacija za pripravo pouka.

Preglednica 14: Ocena katalogov znanj, glede delitve na informativne, formativne in socializacijske cilje (ocena učiteljev; N= 104)

<i>Kako ocenjujete katalog znanj, glede delitve na informativne, formativne, socializacijske cilje?</i>	<i>Delež v %</i>
Neustrezno	1
Delno ustrezno	11,7
Ustrezno	87,3

V nadaljevanju predstavljamo oceno katalogov znanj iz različnih vidikov:

- globalna ocena ciljev in vsebin;
- obsežnost, zahtevnost, aktualnost;
- uresničitve zahtev.

8.1 Globalna ocena ciljev in vsebin katalogov znanj

Preglednica 15: Ocena ciljev in vsebin predmeta za uresničevanje ciljev izobraževanja (ocena učiteljev; N= 255)

<i>Cilji izobraževanja</i>	<i>Malo (delež v %)</i>	<i>Nekoliko (delež v %)</i>	<i>Veliko (delež v %)</i>
Splošni osebni razvoj dijaka	3,1	31,9	65
Priprava na neposredno delo in razvijanje delovne rutine	19	44,4	36,5
Zagotavlja predvsem teoretično znanje, pomembno za uspešno poklicno delo	25,6	41,9	32,5
Osvajanje metod in postopkov za reševanje konkretnih delovnih problemov	23	46,5	30,5
Razvijanje sposobnosti za samostojno odločanje v procesu dela ter za kontrolo in ocenjevanje storitve/izdelka	22,9	40,4	36,7
Razvijanje sposobnosti za organizacijo dela, samozaposlovanje, podjetništvo	42	41,6	16,3
Razvijanje sposobnosti iskanja novega znanja	7,1	38,6	54,3
Osvešča dijaka o zagotavljanju varnega in zdravega dela	34,3	32,7	33,1
Omogoča spoznati soodvisnost tehnološkega in socialnega razvoja ter prednosti in nevarnosti tehnološkega razvoja	32,8	40,1	27,1
Nudi dijaku predvsem znanje za nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje	5,7	32,9	61,4
Razvija dijaku komunikacijske sposobnosti	8,3	36,8	54,9

Usposablja za sodelovanje in timsko delo	10,7	42,3	47
--	------	------	----

Učitelji različnih predmetov menijo, da njihovi predmeti najbolj pripomorejo k splošnemu osebnemu razvoju dijakov, nudijo znanje za nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje, razvijajo sposobnosti za iskanje novega znanja ter komunikacijske sposobnosti. Najmanj pa predmeti dijake osveščajo o zagotavljanju varnega in zdravega dela. Že predhodno smo ugotovili, da bi učitelji želeli več vsebin vezanih na ta področja, kajti poznavanje potencialnih nevarnosti določenega delovnega področja in skrb za zdravo poklicno delo ipd. so kot pravimo, pomembna odgovornost vsakega posameznika.

Učitelji splošnoizobraževalnih predmetov ocenjujejo, da njihovi predmeti v večji meri prispevajo k uresničevanju splošnih ciljev izobraževanja, v manjši meri razvijanju poklicnih ciljev oz. poklicnih lastnosti ter vrednot, kateri se uspešneje uresničujejo v neposrednem delovnem procesu.

Učitelji strokovno-teoretičnih predmetov največji prispevek svojih predmetov navajajo pri osvajanju metod in postopkov za reševanje konkretnih delovnih problemov, veliko prispevajo tudi k splošnemu osebnemu razvoju dijaka in nudijo znanje za nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje.

Učitelji praktičnega pouka ocenjujejo, da v primerjavi z učitelji drugih predmetnih področij, največ pripomorejo pri pripravi na neposredno delo in razvoju delovne rutine.

Vsa predmetna področja oz. vsi predmeti uspešno razvijajo še številne druge lastnosti in vrednote, pomembne za poklicno in življenjsko uspešnost dijakov. Učitelji so poudarili predvsem naslednje: kreativnost in ustvarjalnost, vztrajnost, sistematičnost, natančnost in doslednost, samostojnost, samodisciplina, odgovornost, krepitev samozavesti ipd.

8.2 Zahtevnost, obsežnost, težavnost, aktualnost katalogov znanj

Preglednica 16: Zahtevnost, obsežnost in težavnost predmetnih katalogov (ocena učiteljev; N= 255)

<i>Ocenite zahtevnost, obsežnost, težavnost</i>	<i>Se ne strinjam (delež v %)</i>	<i>Deloma se strinjam (delež v %)</i>	<i>Strinjam se (delež v %)</i>
Predmetni katalog je preveč podroben in preveč natančno predpisuje cilje.	66,2	28	5,7
Katalog je preobsežen glede na zahtevnost poklica, ki ga bodo opravljali dijaki.	64,3	25,8	9,9
Snov in cilji so pretežki za dijake, ki se vpisujejo v tovrstne programe.	67,1	26	6,9

Iz preglednice 16 je razvidno, da učitelji menijo, da predmetni katalogi niso preveč podrobni in preobsežni glede na zahtevnost poklicev. Tudi z izjavo, da so le-ti za populacijo, ki se v tovrstne programe vpisuje prezahtevni, se skoraj dve tretjini ne strinja. Učitelji, ki se z trditvami delno

oz. v celoti strinjajo so predvsem učitelji splošnoizobraževalnih predmetov, ki poučujejo v programih: Tehnik zdravstvene nege, Kemijski tehnik, Ekonomski tehnik in Živilski tehnik.

Vsebina katalogov je po oceni večjega deleža vprašanih ustrezna, aktualna in sledi sodobnim trendom, zato smo dobili malo konkretnih predlogov za dopolnitev ali spremembe katalogov.

Predlogi učiteljev po programih in predmetih:

Gozdarski tehnik:

- *Pridobivanje gozdnih proizvodov:* manjši obseg strojnimi elementom in sklopom,
- *Gojenje in varstvo gozdov:* večji obseg negi gozdov (varstvu gozdov),
- *Praktični pouk:* večji obseg vsebinam varnosti pri gozdarskem delu,

Kozmetični tehnik:

- *Farmakognozija:* manjši obseg področju vitaminov,
- *Teorija kozmetičnih postopkov:* večji poudarek sodobnim masažnim tehnikam (npr. refleksni, shiatsu masaži),
- *Praktični pouk:* izvajanje sodobnih masažnih tehnik,

Lesarski tehnik:

- *Tvoriva:* večji poudarek razpoznavanju lesa,
- *Konstrukcije:* večji obseg opisni geometriji,

Rudarski tehnik:

- *Rudarstvo:* vključiti področje jamske razsvetljave, jamske reševalne službe,
- *Poslovna komunikacija:* večji poudarek načinom komuniciranja- igri socialnih vlog,

Veterinarski tehnik:

- *Praktični pouk:* dodati vsebine povezane s težavami v stroki,

Ekonomski tehnik:

- *Statistika:* manjši obseg relativnim številom- izračunavanju struktur,
- *Ekonomija:* v 4. letniku je poudarek na makroekonomiji, zato vse vsebine o potrošnji, denarju in makroekonomskem ravnotežju sodijo v ta letnik, dodati pregled razvoja ekonomski teorij,
- *Gospodarsko poslovanje:* manjši obseg trženju, vodenju podjetja- organizaciji, dodati področje vrednostnih papirjev,
- *Poslovna matematika:* manjši obseg področju posojil,
- *Računovodstvo:* manjši obseg spremembam zalog materiala,
- *Praktični pouk:* večji poudarek ustanavljanju podjetij, prodajnim pogodbam, plačilnemu prometu.

8.3 Uresničitev zahtev katalogov znanj

Glede uresničljivosti zahtev katalogov znanj so menja učiteljev različna. Koliko oz. kako natančno jim je uspelo uresničiti zahteve prikazujemo v preglednici 17.

Preglednica 17: Ocena uresničenih zahtev katalogov znanj (ocena učiteljev; N= 255)

<i>Ocenite, kako vam je uspelo uresničiti zahteve kataloga znanj?</i>	<i>Delež v %</i>
Uspel(a) sem vse zahteve in doseči vse postavljene cilje ter doseči trdno znanje večine dijakov	14,1
Uspel(a) sem uresničiti vse zahteve in doseči vse postavljene cilje, toda znanje je trdno le pri manjšini, ker zmanjkuje časa za utrjevanje	40,6
Zahteve kataloga sem formalno uresničil(a), uspel(a) sem sicer priti skozi celotno snov, vendar znanje ni utrjeno in domnevam, da bodo dijaki veliko pozabili	20,5
Zahtev kataloga mi formalno ni bilo mogoče uresničiti, zato pa sem bistvene cilje in temeljna znanja obravnaval(a) dlje časa in dosegel(a) vsaj v tem pogledu kvalitetno in trdno znanje dijakov	23,5
Zahteve kataloga so preobsežne, snov pretežka in je v razpoložljivem času ni mogoče obdelati	1,3

Odgovori kažejo, da je več kot polovici (54,7 %) učiteljev spremljanih programov uspelo uresničiti vse zahteve in doseči vse postavljene cilje, vendar pa je znanje trdno le pri manjšini, ker časa za utrjevanje snovi konstantno primanjkuje. 20,5 % učiteljem je uspelo obdelati vso snov, vendar znanje pri dijakih zaradi enakega razloga ni utrjeno. 23,5 % vprašanih učiteljev navaja, da kataloga formalno ni bilo moč uresničiti, zato so dalj časa obravnavali bistvene cilje in temeljna znanja in v tem pogledu dosegli kvalitetno in trdno znanje dijakov.

Glede na odgovore menimo, da so katalogi znanja še vedno vsebinsko prenatrpani, zato jih učitelji ne morejo v celoti uresničiti. Menimo tudi, da bi morali učitelji obseg, globino ter tudi tempo obravnave prilagoditi tako, da bi v pouk vključili več utrjevanja in ponavljanja znanja. Na ta način bodo lahko dosegli trajnejše in trdnejše znanje dijakov.

9. Ocena pogojev za uresničitev predmetnih katalogov znanj

V tem poglavju smo združili mnenja in ocene učiteljev o ustreznosti prostorskih pogojev, opreme, učnih sredstev ter učbenikov v posameznih programih srednjega strokovnega izobraževanja.

9.1 Učbeniki

Učbenik je specifično učno sredstvo, je nekakšen most med katalogom znanj in učnim procesom. Učbeniki naj ne bi bili le prenašalci znanja, temveč naj bi bila v ospredju vse bolj tudi njihova motivacijska in usmerjevalna vloga.

Poljak pravi ⁸, da je učbenik osnovna šolska knjiga, vse ostale knjige so pomožna in dodatna literatura. Glede na to, nas je zanimala pokritost posameznih predmetov oz. programov z

⁸ Poljak, (1983) v: Pevec- Grm, (2002)

učbeniki, zadovoljstvo z razpoložljivimi učbeniki, ter uporaba drugih učnih gradiv. Podatke o vsem tem so nam posredovali učitelji.

Gozdarski tehnik:

Učbeniki primanjkujejo. Učitelji pravijo, da je izbira ustreznega gradiva prepuščena njihovi iznajdljivosti in angažiranosti. Dodajajo, da obstaja zadostno število priročnikov in druge literature, ki jim je v pomoč pri obravnavi učne snovi. Učitelji praktičnega pouka si želijo nekatera področja, ki jih obravnavajo, pokriti z diapozitivi in različnimi filmi, kar bi zanimanje dijakov še povečalo.

Kemijski tehnik:

Na splošno učitelji z učbeniki niso preveč zadovoljni. Tako mnenje so ustvarili na podlagi premajhnega števila razpoložljivih učbenikov in zato, ker so le-ti potrebni posodobitve.

Kozmetični tehnik:

Učitelji pravijo, da se zavedajo, da so v »nekem prehodnem obdobju«, ko stari učbeniki zaradi vseh sprememb, katerim smo priča v zadnjem obdobju ne zadoščajo več in se počasi pripravljajo novi. Podobno kot učitelji v programu Gozdarski tehnik tudi oni navajajo, da imajo na razpolago priročnike in druga gradiva s katerimi si pomagajo.

Lesarski tehnik:

Večje število učiteljev je z obstoječimi učbeniki zadovoljno. Posamezni učitelji učbenike označujejo kot zelo obširne in za populacijo, ki se v program vpisuje celo preveč zahtevne.

Tehnik zdravstvene nege:

Učbeniki so delno ustrezni, saj vsebujejo premalo sodobnih in aktualnih vsebin, nekateri ne vsebujejo niti vseh vsebin, ki jih pri pouku obravnavajo. Učitelji si zato, podobno kot v drugih programih pomagajo s članki, priročniki, v nekaterih primerih tudi z učbeniki starih programov.

Rudarski tehnik, Živilski tehnik, Ekonomski tehnik:

Učbeniki primanjkujejo.

Na podlagi odgovorov ugotavljamo, da je najpogostejša pripomba učiteljev vseh programov ta, da ni zadostnega števila učbenikov, obstoječe pa bilo treba posodobiti. Ta pripomba velja tako za strokovno-teoretične predmete, kot za praktični pouk. Veliko učiteljev je pri pripravi na pouk bolj ali manj prepuščeno lastni iznajdljivosti, saj gradiva za dijake pripravljajo sami. Pomagajo si z različnimi viri, kot so priročniki in članki.

9.2 Prostor, oprema, učni pripomočki

Večina učiteljev navaja, da ima za pouk dobre prostorske pogoje, primanjkljaj pa čutijo v ustreznih učnih pripomočkih in opremi, ki zelo hitro zastareva. Pogrešajo moderne avdio oz. video naprave, kot so: različni projektorji, kamere, računalniki ipd, kar bi jim omogočalo boljšo predstavlo določenih tem in s tem povečalo motivacijo dijakov za učenje.

10. Ocena izpeljave izobraževalnega procesa

10.1 Priprave na pouk

Učni proces je opredeljen kot zavestna intencionalna in načrtna dejavnost učiteljev in učencev oz. dijakov, usmerjena k doseganju ciljev.⁹ Učno delo je potrebno pravilno in smotrno načrtovati. Na tem mestu bomo obravnavali načrtovanje in pripravo pouka ali dela učiteljev. K načrtovanju štejemo načrtovanje časa, učnih oblik, metod, učnih sredstev, pripomočkov, gradiva ipd.

10.1.1 Viri

Zanimalo nas je, katera gradiva oz. vire učitelji pri pripravah na pouk najpogosteje uporabljajo. Učiteljem smo zastavili naslednja vprašanja:

- Iz katerih virov najpogosteje črpate informacije ko se pripravljate na pouk?
- Kateri vir informacij je glavni, ko se odločate, katero snov boste poučevali?
- Kateri vir informacij je glavni, ko se odločate, kako boste snov predstavili?
- Kateri vir informacij je glavni, ko zbirate naloge in vaje za delo v razredu?
- Kateri vir informacij je glavni, ko pripravljate preverjanje in ocenjevanje znanja?

Učitelji pravijo, da pri pripravah na pouk informacije najpogosteje črpajo iz učbenikov, delovnih zvezkov in katalogov znanj. Glavni vir, ko se odločajo kako predstaviti snov, pri zbiranju nalog in vaj za delo, pri pripravi preverjanja in ocenjevanja znanja sta učbenik in delovni zvezek, pri izbiri učne snovi prevladuje katalog znanj. Odgovori presenečajo, predvsem prvo mesto učbenikov, saj smo v poglavju o učbenikih¹⁰ ugotavljali, da le teh na vseh področjih primanjkuje. V pomoč pri načrtovanju pouka so učiteljem tudi različna interna gradiva, sledijo številni priročniki za učitelje, časopisi, revije, najmanj pa se pri pripravah poslužujejo starih učnih načrtov.

10.1.2 Metode učenja in poučevanja

Učne metode se nanašajo na učiteljevo delo (poučevanje) in na delo učencev oz. dijakov (učenje). Izbira učnih metod je odvisna od različnih dejavnikov (števila dijakov v razredu, časa, ki je na voljo, razvojne stopnje dijakov ipd). Najpomembnejše je, da se učni proces uresničuje z različnimi metodami in se tako povečuje njegova uspešnost.

Učitelji različnih predmetov pri pouku najpogosteje uporabljajo verbalno tekstualno metodo, sledi ilustrativno demonstracijska učna metoda, metoda izkustvenega učenja ter nazadnje laboratorijsko eksperimentalna metoda. Aktivnejših metod se učitelji, kot kažejo podatki v večji meri poslužujejo pri praktičnem pouku. V nadaljevanju navajamo nekatere razloge, ki so jih navedli učitelji za najpogosteje izbrano učno metodo, verbalno tekstualno metodo:

---

⁹ Tomič, str. 151, (2000)

¹⁰ Glej str. 22-23

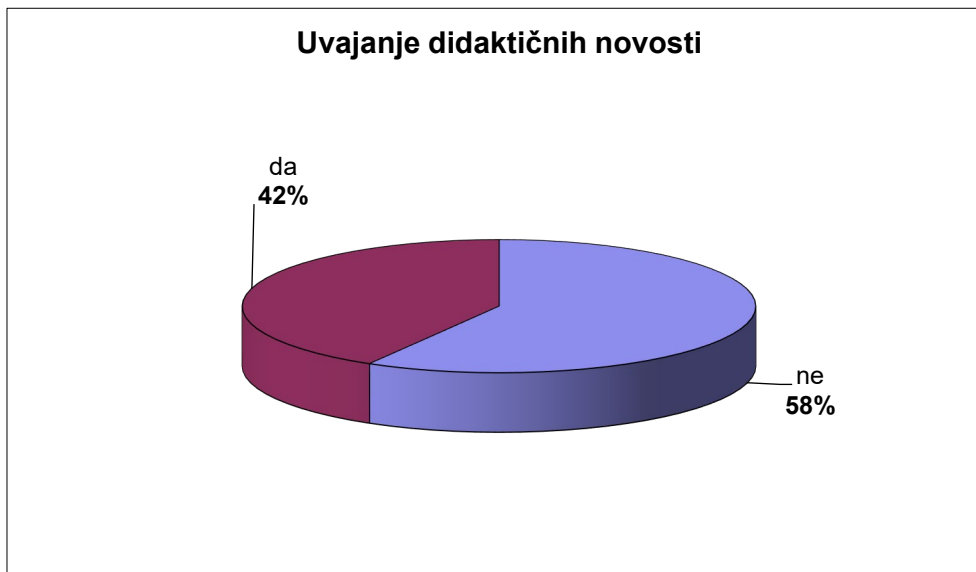
- abstraktnost vsebine;
- ekonomičnost metode glede na čas;
- sistematično, pregledno obravnavana snov;
- slaba opremljenost učilnic za uporabo drugih metod;
- preveliko število dijakov na oddelek za uporabo drugih metod;
- pomanjkanje ustreznih učbenikov.

Verbalno tekstualna metoda ima poleg dobrih strani tudi pomanjkljivosti, zato se zdi pomembno, da učitelji z njo ne bi pretiravali. Pouk naj izvajajo in kombinirajo z različnimi metodami, razmislijo naj o tem katere vsebinske sklope, cilje bi bilo moč poučevati drugače ipd. Vključujejo naj predvsem metode, ki zahtevajo več samostojnosti, angažiranosti s strani dijakov in naj se manj oklepajo ustaljenih, klasičnih učnih metod.

Učiteljem smo nadalje postavili vprašanje o didaktičnih novostih, ki so jih morebiti uvedli pri svojem predmetu, da bi učenje in poučevanje še bolje izpeljali.

Na sliki 2 vidimo, da dobra polovica, kar 58 % učiteljev v zadnjem času ni uvedla nobenih didaktičnih novosti.

Slika 2: Ali ste v zadnjem času uvedli kako didaktično novost pri svojem predmetu?
(učitelji; N= 104)

Učitelji, ki so na vprašanje dali pritrdilni odgovor pa navajajo predvsem naslednje novosti:

- delo na računalniku v različnih programskih okoljih;
- uporaba interneta;
- projektno delo;
- delo z miselnimi vzorci.

Kot je razvidno, se učni proces ponekod izvaja v pestrih oblikah, ponekod pa so učitelji na tem področju premalo aktivni.

Učitelje je potrebno spodbujati k stalnemu razmišljanju o tem kako pripraviti pouk in kako pripraviti in najboljše motivirati dijake, saj vemo, da ni učenja brez motivacije. Pomembno je, da dijaki pri pouku do znanja prihajajo tudi z lastnim delom, zato naj bo pouk čim bolj aktiven.

Pri načrtovanju pouka oz. pri pripravah na pouk je pomembno omeniti tudi medsebojno sodelovanje učiteljev, tako pri usklajevanju vsebin, zaporedju tematike, kot pri časovni obdelavi snovi. To vse skupaj preprečuje vsebinsko predmetno osamitev in prispeva k uresničevanju enotno zasnovane učne prakse.

11. Ocena izobraževanja in strokovnega spopolnjevanja učiteljev

Izobraževanje učiteljev se ne konča z diplomo, nadaljuje se, dokler delajo z učenci oz. dijaki. Iz vidika stroke in iz vidika uporabe pridobljenega znanja je različno in kakovostno stalno izobraževanje pri poučevanju nenehno potrebno in pomembno.

Ravnatelji so ocenjevali aktualne potrebe učiteljev po dodatnem izobraževanju in spopolnjevanju na različnih področjih ter dejansko stanje oz. vključenost učiteljev v programe stalnega izobraževanja.

Stalno izobraževanje na pedagoškem področju je v primerjavi s področjem, kjer si učitelji pridobivajo znanja, relevantna za stroko, precej bolj aktualno (slika 3). Enakega mnenja so tudi učitelji, saj so pri navajanju znanj, ki jih najbolj potrebujejo, na vodilno mesto postavili sodobne oblike in metode poučevanja.

Slika 3: Ocena aktualne potrebe učiteljev po dodatnem izobraževanju in spopolnjevanju, glede na področje (ocena ravnateljev; N= 12)

Ocena verjetno izhaja iz dejstva, da se učitelji udeležujejo predvsem programov v katerih pridobivajo znanja vezana na stroko (slika 4). Vzrok za prikazano stanje je lahko v premalo izdelanih konceptih stalnega strokovnega izobraževanja na šolah, zato menimo, da morajo šole temu področju delovanja v bodoče posvetiti več pozornosti in strokovnega dela. Učitelji naj se vključujejo v različne programe iz obeh področij, upoštevajo naj se njihovi interesi in strategije razvoja, ki jih šole zasledujejo.

Slika 4: Na katerem področju se učitelji pogosteje izobražujejo in spopolnjujejo (ravnatelji; N= 12)

Drugače pa so učitelji z pozornostjo, ki jo področju njihovega stalnega izobraževanja namenjajo na šoli zadovoljni, kar kažejo odgovori na vprašanje: Ali menite, da je izobraževanju in strokovnem spopolnjevanju učiteljev na vaši šoli namenjeno dovolj pozornosti? (preglednica 18).

Različnih programov se je v zadnjih letih udeleževalo 90 % vseh vprašanih, le učitelji v programu Gozdarski tehnik in programu Lesarski tehnik bi želeli, da šole temu področju v prihodnje namenijo večji poudarek.

Preglednica 18 : Obseg izobraževanja in strokovnega spopolnjevanja (ocena učiteljev; N= 104)

<i>Ali menite, da je izobraževanju in strokovnem spopolnjevanju učiteljev na vaši šoli namenjeno dovolj pozornosti?</i>	<i>Delež v %</i>
Ne	10,9
Da	89,1

Preglednica 19: Izobraževanje oz. strokovno spopolnjevanje učiteljev v zadnjem obdobju (učitelji; N= 104)

<i>Ali ste se v zadnjih štirih letih udeležili kakega izobraževanja oz. strokovnega spopolnjevanja, povezanega z vašim delom?</i>	<i>Delež v %</i>
Ne	10
Da	90

12. Ocena dijakov o izobraževalnih programih

12.1 Zahtevnost

Dijaki so ocenili izobraževalni program z vidika njegove zahtevnosti oz. z vidika zahtevnosti posameznih predmetov.

Preglednica 20: Zahtevnost izobraževalnega programa (ocene dijakov; N= 292)

<i>Kako glede zahtevnosti ocenjuješ celoten program, v katerega si vpisan(a)?</i>	<i>Delež v %</i>
Je premalo zahteven	4,5
Je ravno prav zahteven	72,9
Je preveč zahteven	22,7

V povprečju skoraj tri četrtine dijakov (72,9 %) z zahtevnostjo izobraževalnih programov ni imelo težav, označili so jih z oceno- ravno prav zahteven. Za 22,7- odstotni delež so programi, predvsem program Tehnik zdravstvene nege, Ekonomski tehnik in Laboratorijski tehnik preveč zahtevni. Majhen odstotek (4,5) dijakov pa je pričakoval celo nekoliko večjo zahtevnost.

Matematika, sledita ji slovenščina in angleščina so predmeti, ki dijakom povzročajo največ preglavic. Ti splošno izobraževalni predmeti so po mnenju dijakov vsebinsko preobsežni, in pretirano podrobni. Vključujejo veliko podatkov, predvsem to velja pri matematiki in slovenščini, kateri so z življenjem in poklicem premalo povezani oz. so premalo uporabni.

Obenem dijaki ugotavljajo, da učitelji vse premalo časa namenjajo utrjevanju in ponavljanju učne snovi, ter da so kontrolne naloge prezahtevne. Posamezni dijaki omenjene predmete kot prezahtevne doživljajo tudi zaradi zelo in preveč strogih in zahtevnih učiteljev.

12.2 Obremenjenost dijakov

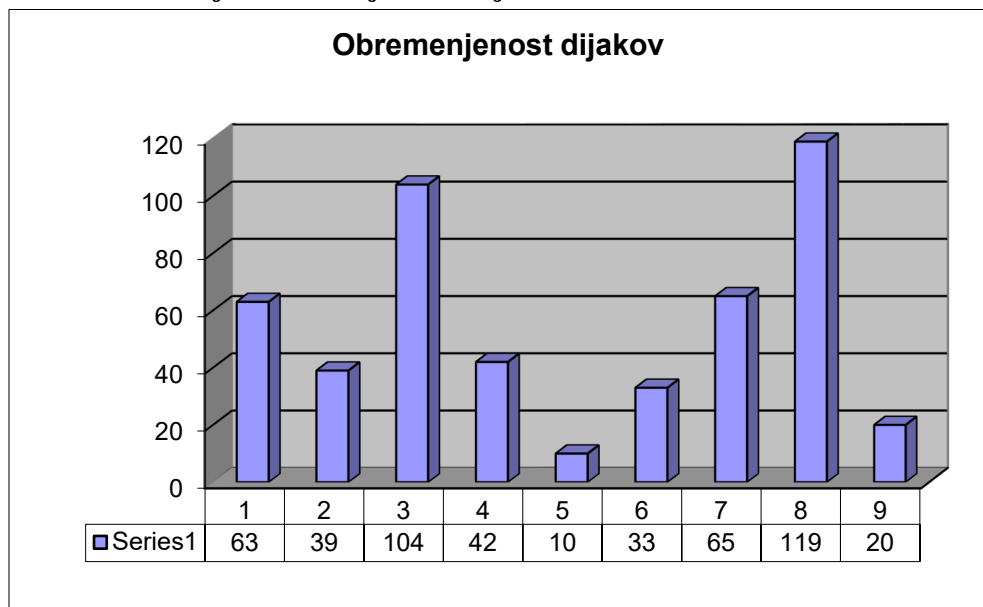
Dijake smo vprašali po njihovi obremenjenosti, katera ima po našem mnenju podlago v predmetniku, zlasti številu predmetov, obsežnosti in zahtevnosti predmetov, domačem delu, kontrolnih nalogah, spraševanju itd. Ocene prikazuje preglednica 21.

Preglednica 21: Obremenjenost dijakov (ocene dijakov; N= 292)

<i>Ali meniš, da si v šoli preobremenjen?</i>	<i>Delež v %</i>
Ne	35,3
Da	64,7

Več kot polovica (64,7 %) anketiranih dijakov pravi, da je v šoli preobremenjena. Obremenjenost čutijo predvsem na račun preverjanja in ocenjevanja znanja, ki sta zelo stresna in stroga. Ocenjevanje je pretirano natančno, učitelji zahtevajo predvsem mehanično reproduciranje znanja. Dijake obremenjuje tudi obsežnost in zahtevnost teoretičnih predmetov, predvsem splošnoizobraževalnih, kar kažejo že odgovori¹¹ o zahtevnosti posameznih predmetov.

Slika 5: Področja obremenjenosti dijakov

Legenda:

1. dnevnim številom ur;
2. tedenskim številom ur;
3. obsežnostjo in zahtevnostjo teoretičnih predmetov;
4. obsežnostjo in zahtevnostjo večine predmetov;
5. obsežnostjo in zahtevnostjo praktičnega dela;
6. domačim delom;
7. neustrezno razporeditvijo ur oz. predmetov v urniku;
8. preverjanjem znanja (spraševanje, kontrolne naloge);
9. drugo

¹¹ Glej str. 29

12.3 Odnosi, delo v razredih

Zbrali smo podatke o okolju v katerem poteka proces učenja. Podatki se nanašajo na raven odnosov med dijaki, dijaki in učitelji, in na raven dela učiteljev v razredu.

Preglednica 22: Ocena odnosov med dijaki (ocene dijakov; N= 292)

<i>Odnos s sošolci</i>	<i>Da, večina (delež v %)</i>	<i>Nekateri (delež v %)</i>	<i>Ne, skoraj nihče (delež v %)</i>
S sošolci smo prijatelji	64,7	32,2	3,1
Sošolci so tekmovalni	12,4	63,6	24,1
Če imam v šoli probleme, so pripravljeni pomagati	28,5	60,5	11
Sošolci skrivajo svoje delo	12,1	54,5	33,4
Družimo se tudi v prostem času	21	60	19

Večina sošolcev (64,7 %) ima dobre medsebojne odnose in večji del dijakov prijateljstvo neguje tudi izven šolskih klopi. Pretirane tekmovalnosti dijaki ne občutijo, saj si ob pojavljanju šolskih problemov priskočijo na pomoč.

Preglednica 23: Ocena odnosov in dela učiteljev (ocene dijakov; N= 292)

<i>Odnos, delo učiteljev</i>	<i>Da, večina (delež v%)</i>	<i>Nekateri (delež v%)</i>	<i>Ne, skoraj nihče (delež v%)</i>
Učitelji me spoštujejo	39	46,9	14,1
Poznajo in cenijo moj bodoči poklic	29	50,3	20,7
Pri ocenjevanju so pravični	25,3	66,1	8,7
Poučujejo samo tisto kar piše v učbeniku	26,7	60,1	13,2
Snov črpajo iz več virov in jo predstavljajo primerjalno	25,3	62,5	12,2
Usmerjajo me, da berem in brskam po učbenikih, knjigah, revijah...	14,6	54,9	30,2
Pri pouku spodbujajo, da povem svoje mnenje	17,3	57,1	25,6
Po potrebi mi pomagajo (dodatno razložijo, prilagajajo zahtevnost in obseg nalog...)	22,2	53,5	24,3
Dovolj časa namenijo utrjevanju in ponavljanju snovi	11,1	23,5	65,4

Tudi odnos večine učiteljev je dober. Učitelji dijake spoštujejo in cenijo njihov bodoči poklic. Večji del svojim dijakom pomaga, če le-ti potrebujejo: dodatno razlago, prilagajanje obsega ali zahtevnosti nalog ipd.

Dijaki ugotavljajo, da učitelji pri poučevanju snov črpajo iz različne literature, dijake usmerjajo k samostojnemu branju in brskanju po različnih virih, kot so revije, priročniki, članki. Učitelji ne skoparijo s spodbudami dijakom, da povedo oz. izrazijo lastna mnenja in lastna razmišljanja.

Kot največja pomanjkljivost pa se zopet javlja pomanjkanje utrjevanja in ponavljanja učne snovi.

12.4 Delovna praksa

Praktično izobraževanje v programih srednjega strokovnega izobraževanja, kot smo v uvodnih poglavjih že omenili, vključuje praktični pouk v šoli, v nekaterih programih še praktično izobraževanje v delovnem procesu (delovna praksa). Izobraževalni programi predvidevajo najmanj 456¹² ur praktičnega izobraževanja v vseh štirih letnikih skupaj. Odvisno od izobraževalnega programa je znotraj omenjenega obsega, delovni praksi namenjenih od 72 do 144 ur. Dijake smo povprašali o njihovi oceni tega dela izobraževanja.

Odgovarjali so na naslednja vprašanja:

- Kako si bil zadovoljen z delovno prakso?
- Kakšen je bil tvoj odnos z zaposlenimi med opravljanjem delovne prakse?

Preglednica 24: Kako si bil zadovoljen z delovno prakso? (ocene dijakov; N= 271)

<i>Delovna praksa</i>	<i>Da (delež v %)</i>	<i>Včasih (delež v %)</i>	<i>Skoraj nikoli (delež v %)</i>
Na delovni praksi sem se dobro počutil	69,7	22,5	7,7
Delal sem stvari, ki mi bodo koristile v poklicu	59,9	26,1	14
Delal sem stvari, ki mi bodo koristile tudi sicer v življenju	44,5	42,3	13,2
Delo je bilo zanimivo	62,7	26,9	10,3
Delo je bilo raznovrstno	52,7	32,5	14,8
Dobil sem napotke, kako naj delo opravim	74,9	19,2	5,5
Opravljati sem moral tudi dela, ki niso povezana z nalogami poklica, za katerega se izobražujem	39,4	40,9	19,7
Na delovni praksi sem se dolgočasil, ker ni bilo pravega dela zame	13,3	28,9	57,8

Iz preglednice je razvidno, da se je večina dijakov (69,7 %) na izobraževanju v podjetju dobro počutila. Več kot polovica je opravljala zanimivo in precej raznovrstno delo, ki jim bo v prihodnosti, tako na poklicnem področju, kot tudi v življenju nasploh, koristilo. Poleg dela, ki je povezano z nalogami poklicev za katere se dijaki izobražujejo, je del vprašanih opravljal tudi naloge, ki po njihovem mnenju s poklicem niso povezane, nekaj dijakov se je na praksi celo

¹² Glej Izhodišča... (1997)

dolgočasilo, ker pravega dela zanje sploh ni bilo. Zadnji dve oceni so izpostavili predvsem dijaki programa Lesarski tehnik, Živilski tehnik in programa Ekonomski tehnik.

Preglednica 25: Odnos z zaposlenimi (ocene dijakov; N= 271)

Kakšen je bil tvoj odnos z zaposlenimi med opravljanjem delovne prakse?	Da (delež v %)	Ne (delež v %)
Z večino zaposlenih v kolektivu sem se dobro razumel	94,5	5,5
Moj odnos z mentorjem je bil dober	94,5	5,5

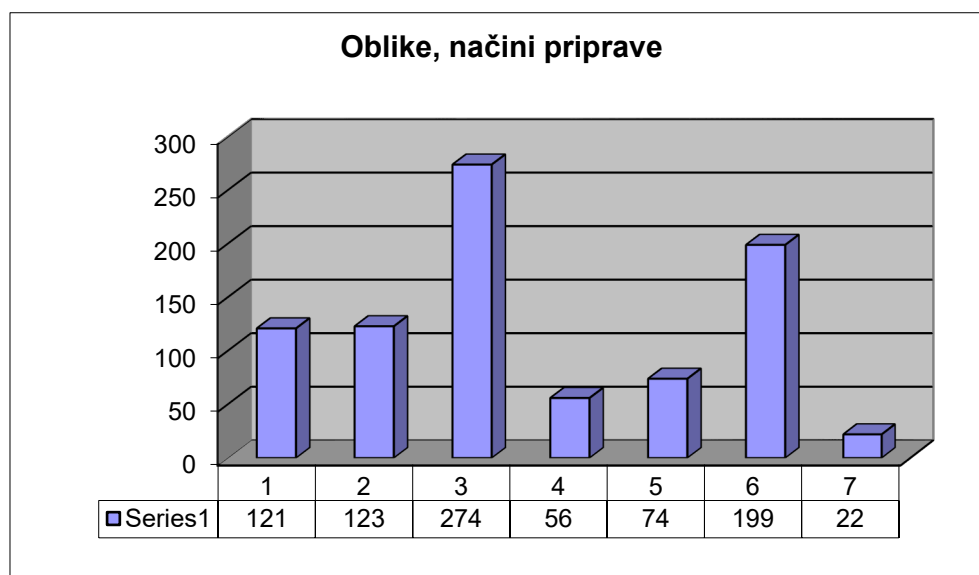
Z mentorjem in večino zaposlenimi v kolektivu so med opravljanjem dela dijaki vzpostavili dober odnos.

12.5 Priprave na poklicno maturo

Poklicna matura je oblika zaključnega izpita. Opravljena matura je pogoj za dokončanje izobraževanja. Matura ima obvezni in izbirni del oz. štiri izpitne enote. Vsebina znanja, ki se preverja, ter načini preverjanja in ocenjevanja so določeni v izpitnih katalogih.

Priprave na poklicno maturo potekajo v različnih in pestrih oblikah. Katere oblike in načini prevladujejo prikazuje slika 6.

Slika 6: Oblike in načini priprave na poklicno maturo

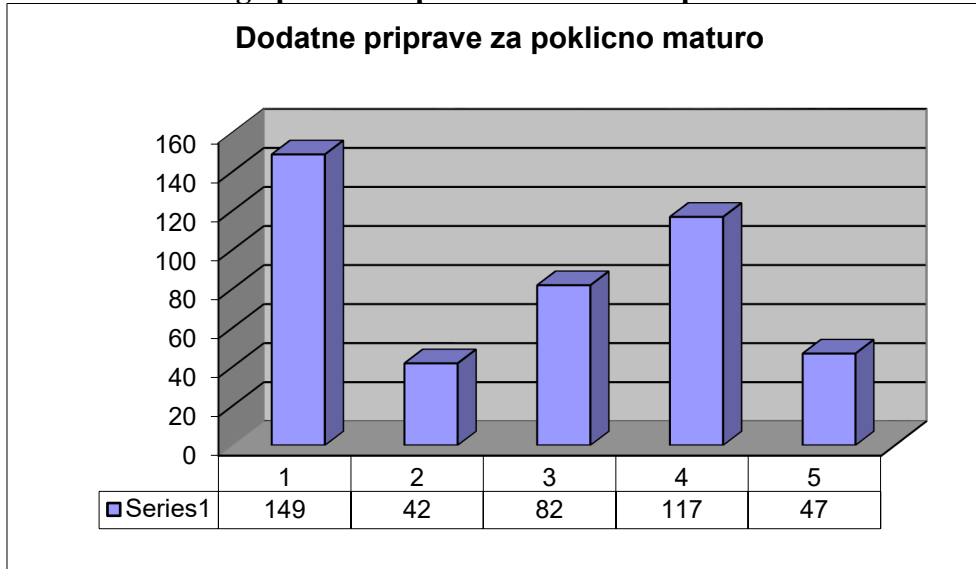
Legenda:

1. Dodatne domače naloge
2. Intenzivno ponavljanje in utrjevanje snovi pri pouku
3. Učitelji so nam posredovali seznam vprašanj oz. primere nalog
4. Učitelji so pripravili povzetke snovi v pisni obliki
5. Imamo dodaten pouk iz predmetov poklicne mature

6. Dijaki sproti vprašamo učitelja, če je kaj nejasno
7. Drugo

Najbolj pogost odgovor dijakov je, da priprava poteka na način učiteljevega posredovanja nalog in vprašanj, ki se v podobni obliki zastavljajo na maturi ter sprotno razreševanje nejasnosti.

Slika 7: Iz katerega predmeta poklicne mature bi potreboval še dodatne priprave?

Legenda:

1. slovenščina
2. tuji jezik
3. matematika
4. strokovni predmet
5. izdelek oz. storitev

Ob tem, da je slovenščina predmet, ki se dijakom, kot smo že ugotovili¹³ zdi zelo zahteven, ne preseneča podatek, da bi dijaki potrebovali in želeli še več priprav na maturo ravno iz tega predmeta. Slovenščini sledi matematika in tuj jezik ter strokovni predmet.

Preglednica 26: Pravočasnost, podrobnost posredovanih informacij glede opravljanja poklicne mature (ocena dijakov; N= 292)

<i>Ali vam učitelji in ravnatelj pravočasno in dovolj podrobno posredujejo informacije glede opravljanja poklicne mature?</i>	<i>Delež v %</i>
Ne	17,8
Deloma	41,3
Da	40,9

40,9 % dijakov je mnenja, da so pravočasno in tudi dovolj natančno seznanjeni z vsemi informacijami glede opravljanja poklicne mature. 41,3 % dijakov pravi, da je temu le delno

¹³ Glej str. 29

tako, ostalih 17,8 % pa odgovarja, da informacije niso pritekale pravočasno, niti dovolj podrobno.

Priporočamo, da šole pravočasno in vsebinsko ustrezno obveščajo dijake o poklicni maturi. Informacije naj se objavljajo na vidnih mestih (npr. oglasna deska) skupaj z imeni strokovnih delavcev na katere se dijaki lahko obrnejo.

13. Učni uspeh dijakov

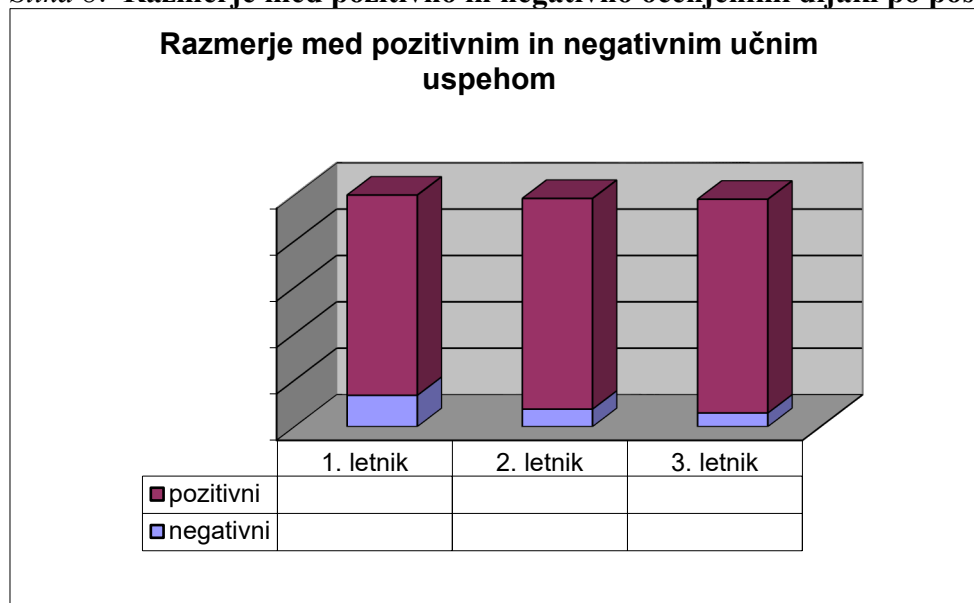
Učni uspeh dijakov je prikazan za 1., 2. in tretji letnik. Analizirali smo ga na podlagi podatkov ravnateljev o številu negativnih, zadostnih, dobrih, prav dobrih in odličnih ocen, ki so jih dali učitelji ob koncu posameznega letnika po opravljenih popravnih izpitih.

Preglednica 27: Končni učni uspeh dijakov po letnikih in po opravljenih popravnih izpitih

<i>Letnik</i>	<i>Št. dijakov</i>	<i>Nezadostni (delež v %)</i>	<i>Zadostni (delež v %)</i>	<i>Dobri (delež v %)</i>	<i>Prav dobri (delež v %)</i>	<i>Odlični (delež v %)</i>	<i>Neocenjeni (delež v %)</i>
1 (99/00)	853	13,5	16,2	50,4	16,8	2,9	0,2
2 (00/01)	780	7,6	22,6	45,5	20,1	2,6	1,7
3 (01/02)	695	5,9	26,3	37,4	22,7	5,6	2

Učni uspeh je na sliki 8 prikazan še v obliki razmerja med pozitivnimi in negativnimi dijaki po letnikih.

Slika 8: Razmerje med pozitivno in negativno ocenjenimi dijaki po posameznih letnikih

Podatki o učenem uspehu kažejo, da se število pozitivno ocenjenih dijakov povečuje od prvega do tretjega letnika. Odstotek negativno ocenjenih dijakov, ki je v prvem letniku 13,5 % do konca tretjega letnika upade na 5,9 %.

14. Nadaljnja pot diplomantov

Za konec smo dijake vprašali še o njihovih nadaljnjih izobraževalnih oz. poklicnih aspiracijah. Skoraj 80 % vseh, bo z rednim šolanjem nadaljevalo, ostalih 20 % se je odločilo za različne poti. Nekateri se bodo izobraževali ob delu, drugi se bodo zaposlili v poklicu za katerega so se šolali, majhen odstotek dijakov o tem še ne razmišlja.

Preglednica 28: Kakšni so tvoji načrti po končani srednji šoli (dijaki; N= 292)

<i>Načrti</i>	<i>Delež v %</i>
Zaposlil-a se bom v poklicu za katerega se izobražujem	2,8
Nadaljeval-a bom redno šolanje	78,2
Nadaljeval-a bom šolanje ob delu	7,4
Ne vem	4,2
Drugo	7,4

IV SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Na podlagi spremljanja vpeljevanja prenovljenih programov srednjega strokovnega izobraževanja, na novo vpeljanih v šolskem letu 1999/2000 (Gozdarski tehnik, Kemijski tehnik, Kozmetični tehnik, Laboratorijski tehnik, Lesarski tehnik, Rudarski tehnik, Tehnik zdravstvene nege (SI), Veterinarski tehnik, Živilski tehnik, Ekonomski tehnik) predstavljamo splošne ugotovitve in predloge.

Ocena izpeljave prenove izobraževalnih programov

Šole, ravnatelji in učitelji so z izpeljavo prenove izobraževanih programov zadovoljni, večjih težav in problemov ni bilo. Večji del prenove je potekal znotraj študijskih skupin. V posameznih programih (Gozdarski tehnik, Ekonomski tehnik, Veterinarski tehnik, Lesarski tehnik, Kozmetični tehnik) poudarjajo, da so veliko časa in energije namenili uskladitvi organizacije, izvedbi in umestitvi praktičnega izobraževanja v programe.

Najintenzivnejše informiranje učiteljev o novostih je potekalo v okviru študijskih skupin, znotraj katerih izpostavljajo tudi uspešno izobraževanje, sodelovanje ter pomoč svetovalcev CPI.

Na podlagi mnenj in ocen vodstev šol in učiteljev sklepamo, da je bilo opravljeno uspešno strokovno delo, ki je pripomoglo k kakovostnejšemu izvajanju izobraževanja. V tem procesu so pomembno vlogo odigrale študijske skupine in svetovalci CPI. Tudi veliko programov spopolnjevanja je bilo izvedenih v podporo načrtovanja in uvajanja prenovljenih programov. Pri oblikovanju ocene celotnega poteka izpeljave prenove izobraževalnih programov pogrešamo celovite načrte vpeljevanja novih in prenovljenih izobraževalnih programov, ki bi poleg vpeljevanja vsebinskih novosti zadosti pozornosti namenili tudi didaktični prenovi, vpeljevanju novih oblik in metod dela, razvoju učbenikov in učnih pripomočkov, izvajanju praktičnega izobraževanja ipd.

Predlagamo, da na CPI ob vsakem predlogu novega izobraževalnega programa pripravijo tudi celovit načrt, ki bo zajemal zagotavljanje vseh potrebnih pogojev za kakovostno izvajanje izobraževalnega programa.

Ustreznost predmetnikov v celoti, posameznih sestavin predmetnikov in razmerij med njimi

Ravnatelji in učitelji ocenjujejo, da predmetniki prenovljenih programov ustrezajo potrebam poklicev. Ustrezajo trenutnim potrebam, upoštevajo tudi razvojne trende in vizije. Oboji bi želeli, ne glede na izobraževalni program, večji obseg modernih znanj, predvsem ekologije in znanj s področja varovanja zdravja in varnosti pri delu.

Tudi v tokratnem spremljanju prenovljenih izobraževalnih programov smo ugotovili prešibko zastopanost tistih znanj, ki so uporabna v različnih poklicih, poklicnih področjih in celo različnih življenjskih situacijah (tudi v zasebnem in socialnem življenju). To so predvsem znanja s področja varovanja zdravja, varnosti pri delu, ekologije, podjetništva, vodenja ipd.

Predlagamo, da sestavljenci prenovljenih programov namenijo več pozornosti vključevanju ključnih kvalifikacij tudi v programe srednjega strokovnega izobraževanja.

Zastopanost in razporeditev splošnoizobraževalnih in strokovno-teoretičnih predmetov v predmetnikih sta po ocenah učiteljev ustrezni. Obseg praktičnega izobraževanja je po mnenju večine učiteljev in dijakov neustrezen.

Premajhen obseg poudarjajo v programih: Gozdarski tehnik, Lesarski tehnik, Rudarski tehnik, Tehnik zdravstvene nege, Veterinarski tehnik, Lesarski tehnik, Veterinarski tehnik ter Ekonomski tehnik.

Šole dodajajo, da bi želele temu delu izobraževanja nameniti večji obseg, kajti izobraževanje v neposrednem delovnem okolju, menijo, dijakom omogoča ugodnejša izkustva in samopotrditve v poklicnem učenju.

Predlagamo, da se v vse programe srednjega strokovnega izobraževanja vgradi zadosten obseg praktičnega izobraževanja. Preuči naj se tudi možnost povečanja praktičnega izobraževanja v nekaterih programih.

CPI-ju predlagamo, da posebno pozornost posveti izvajanju praktičnega izobraževanja v programih srednjega strokovnega izobraževanja. Izvede naj se evalvacija, ki bo pokazala možne rešitve za kakovostnejše izvajanje tega dela izobraževalnega programa.

Kljub omenjenim ocenam, velik delež učiteljev meni, da sta teoretični in praktični del izobraževanja v programih dobro povezana. Nekaj učiteljev (Veterinarski tehnik, Ekonomski tehnik, Tehnik zdravstvene nege) je nasprotnega mnenja. *Rešitve je zato potrebno iskati v večji medpredmetni zasnovanosti praktičnega pouka, pripadajoče strokovne teorije in splošnega znanja ter s tem večji povezanosti in usklajenosti učiteljev posameznih predmetov.*

CPI-ju predlagamo, da šolske kolektive načrtno spodbuja k skupnemu načrtovanju izvajanja programov, kar bi postopoma vodilo do bolj integriranega izvajanja. Na nekaterih šolah uspešno uvajajo projektne tedne. Pripravijo naj se ustrezni programi spopolnjevanja s področij načrtovanja pouka ter didaktike in metodike medpredmetno zasnovanega pouka.

Ustreznost predmetnih katalogov znanj in uresničitev njihovih zahtev

Predmetni katalogi znanj so po oceni učiteljev ustrezni. So razumljivi, pregledni in aktualni. Učitelji vseh predmetnih področij menijo, da največ pripomorejo k splošnemu osebnemu razvoju dijakov, najmanj pa predmeti dijake osveščajo o zagotavljanju varnega in zdravega dela, kar smo predhodno že ugotovili.

Zahteve katalogov niso preobsežne ali prezahtevne. Kljub omenjenim ocenam pa polovici učiteljev ni uspelo uresničiti vseh postavljenih zahtev in ciljev. Znanje večine dijakov ni trdno, saj časa za utrjevanje in ponavljanje učne snovi, pravijo učitelji, vseskozi primanjkuje.

Glede na odgovore menimo, da rešitev ni v povečanem številu ur pri posameznih predmetih, ampak je *le-to potrebno iskati v smeri prilagajanja obsega, globine ter tempa obravnave učne vsebine učiteljev tako, da bodo v pouk vključili več utrjevanja in ponavljanja znanja. Na ta način bo doseženo kvalitetnejše in trajnejše znanje dijakov.*

Predlagamo, da se katalogi znanja pripravljajo še bolj dosledno učinkljivo, tako da ne bo prihajalo do vsebinske prenatrpanosti.

Evalvacija je pokazala tudi na nekatere potrebne dopolnitve katalogov znanja. Na CPI in na študijskih skupinah naj se zbrani predlogi preučijo. Presodi naj se, če je kateri od katalogov znanja potreben ponovne potrditve na Strokovnem svetu RS za poklicno in strokovno izobraževanje.

Ustreznost pogojev za uresničitev katalogov znanj

Pogoji dela so po predmetih in šolah različni. Na splošno primanjkuje sodobnih učil in pripomočkov, primanjkuje tudi sodobnih učbenikov. Ta pripomba velja tako za strokovno-teoretične predmete, kot za praktični pouk, pri katerih je veliko učiteljev pri pripravi na pouk prepuščeno lastni iznajdljivosti in trudu.

S participacijo predstavnikov delodajalcev, lokalnih skupnosti in posameznih delodajalcev je potrebno razviti kvalitetnejše materialno- tehnične pogoje za izpeljavo izobraževalnih programov.

Ustreznost izpeljave izobraževalnega procesa

Učitelji pri pouku še vedno najpogosteje uporabljajo ustaljene, klasične učne metode (predvsem verbalno tekstualno), aktivnejših metod se v večji meri poslužujejo le pri praktičnem pouku.

Pomembno je, da bi učitelji pouk v večji meri izvajali v kombinaciji različnih učnih metod. Razmislijo naj o tem, katere vsebinske sklope bi bilo moč poučevati drugače ipd. Vključujejo naj metode, ki zahtevajo več samostojnosti in angažiranosti s strani dijakov, da bodo le-ti do znanja prihajali z lastnim delom. Pouk naj bo aktivnejši.

Ustreznost izobraževanja, strokovnega spopolnjevanja učiteljev

Izobraževanju in strokovnemu spopolnjevanju učiteljev na šolah posvečajo dovolj pozornosti. Obseg vključevanja učiteljev je ustrezen, manj ustrezna pa je izbira področij stalnega izobraževanja, saj se učitelji v glavnem udeležujejo programov, kjer pridobivajo znanja, relevantna za stroko.

V prihodnosti naj šole konceptom stalnega izobraževanja oz. temu področju delovanja posvetijo več pozornosti in strokovnega dela. CPI naj pripravi ustrezne programe izobraževanja in spopolnjevanja, učitelji naj se vključujejo v različne programe, večji poudarek je treba nameniti pedagoškemu področju, predvsem področju didaktike.

Mnenja dijakov, njihova učna uspešnost ter nadaljnje izobraževalne oz. poklicne namere

Iz odgovorov dijakov je razvidno, da so splošnoizobraževalni predmeti, predvsem matematika, slovenščina in angleščina tisti, ki jim povzročajo največ težav in jih tudi najbolj obremenjujejo. Po njihovi oceni so vsebinsko preobsežni in pretirano podrobni, saj vključujejo premalo življenjsko in poklicno uporabnega znanja. Zelo obremenjujoče je tudi preverjanje in ocenjevanje znanja, zato dijaki izražajo potrebo po večji količini utrjevanja in ponavljanja učne snovi.

V šolah vladajo dobri medsebojni odnosi, tako med dijaki samimi, kot med dijaki in učitelji. Učitelji dijakom pomagajo, jih spodbujajo k samostojnosti, izražanju lastnih mnenj in razmišljanj.

Izobraževanje v delovnem procesu dijaki označujejo z pozitivno oceno, saj jih večina meni, da so opravili zanimivo in raznovrstno delo, ki jim bo koristilo pri opravljanju poklica in tudi v življenju nasploh.

Podatki o učnem uspehu dijakov kažejo, da se je število pozitivno ocenjenih dijakov od prvega do tretjega letnika povečalo. Odstotek negativno ocenjenih v prvem letniku (13,5), je do konca tretjega letnika upadel na 5,9 %.

Glede na izražene želje in namere po nadaljnjem izobraževanju pri več kot 80 % vseh vprašanih dijakov je pomembno, da programi srednjega strokovnega izobraževanja še v naprej omogočajo dijakom dobro pripravo, znanje in samostojnost za bodoči poklic, kot možnost za nadaljnje izobraževanje.

V LITERATURA

- Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja, (1997), CPI
- Pevec-Grm, S., (2002): Učbenik v luči kurikularne prenove, CPI
- Srednješolski izobraževalni programi, šolsko leto 1999/2000, (2000), MŠZŠ
- Tome, M., (2001): Poročilo o poskusnem vpeljevanju programov nižjega poklicnega izobraževanja, CPI
- Tomič, A., (2000): Izbrana poglavja iz didaktike, Center za pedagoško izobraževanje FF
- Modro oko- Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v vzgoji in izobraževanju, (2001), MŠZŠ